

Pas a desnivell

Evocacions

Quan jo era petit, les famílies arreglades, de classe mitjana en amunt, tenien un piano com a parament obligat de la casa. No feia falta cap pretext especial per justificar la presència de l'instrument: a vegades no el tocava ningú, i a vegades el tocava una senyoreta del clan, lliurada a una educació amb disciplines d'aquelles que en deien d'adorn i entre les quals hi figurava la música. Els veïns suportaven amb paciència els arpegis i les escales, amb la idea que com més progressos feia la noia, més aviat se li presentarien oportunitats de casar-se bé, amb el seu presumible allunyament del barri.

Però repeteixo que la música no era pas el motiu principal. El piano hi era com a signe d'un determinat nivell de vida, completament obligat dels armaris-mirall de dues llunes (bisellades), els parai-güers de marqueteria, el despatx del pare, de roure i d'estil Renaixement, amb un tinter de ceràmica i una ploma d'oca simbòlica, només per a expressar que aquella família venerava els clàssics, ni que fos d'una manera distant i romàntica.

En la qüestió del piano s'havia establert un acord tàcit, generalitzat, summament curiós. El feien servir per a posar-hi al damunt unes coses que en deien —qui sap per què— objectes d'art. Figures i figuretes (preferentment de porcellana), vidre treballat a base de bufar i labors delicades sortides de les mans de les dones de la casa. Se suposava que com més amuntegament hi hagués, millor, i que les visites sabrien apreciar, encara que fos amb una enveja dissimulada, l'exquisida sensibilitat i el benestar econòmic dels amfitrions. D'aquelles visites de família a família, o d'amics a amics, a mi me n'ha quedat el record d'uns pianos que feien d'aparador d'un mal gust horrible. Ara, a distància, penso que potser encara no havia arribat al punt de malícia que dóna la volta a la cursileria i ens la fa veure com si posseís un deliciós encant naíf. Què sé jo! De passada, no em puc estar de referir un costum que va tenir molta difusió. En aquella època, les bombetes elèctriques solien adoptar una forma de pera, amb una punxeta a l'extrem ample, com ara la cueta que hi ha al bell mig de les boines. Quan es fonien (i que consti que duraven més que les actuals, potser perquè amb prou feines feien llum), no tothom les llençava. A al-

guna senyoreta del país o de l'estranger se li va ocórrer de fer-hi una funda de ganxet i convertí la bombeta, talment, en una miniatura de zèppelin. Fou un èxit d'aquells tan merescuts, que coincidi amb la confiança que la humanitat d'aquell temps posat en la navegació aèria a base de dirigibles. Naturalment, una gran part d'aquelles mostres d'artesanía domèstica va anar a parar damunt els pianos.

—Mirin, mirin que ha fet la nena —deia la senyora de la casa, amb un orgull mal contingut, però legítim—.

l'ensenyava a les visites la maqueta de zèppelin que, en alguns casos, si la nena tenia enginy, era completat amb una cistella a sota (com els de debò) i una bandereta a popa, tot de ganxet.

Tot això, perquè es vegin els retrucs del pensament i com les idees topen les unes amb les altres a l'estil de les boles de billar per fer carambola, m'ho ha suggerit la bomba de neutrons que volen construir els francesos. El primer que se m'ha ocorregut és que França vol impressionar els forasters parlant-nos de l'artefacte meravellós que posarà damunt el seu piano de solista virtuós, quan els altres, els de veres, ja tenen orquestres amb dotzenes i dotzenes de professors de primera categoria. La maqueta arribarà tard i, amb molta sort, només podrà demostrar que la nena és es-

pavilada. Però em temo que deixarà al descobert una realitat com la dels zèppelins de ganxet: si França pot fabricar la bomba neta, significa que la fórmula ja circula i de seguida la tindran les famílies nacionals menys acomodades. Les quals, si les coses van tal com ens les presenten, ni tan sols tindran temps de disparar-la.

He tingut un desengany, el primer, amb els socialistes francesos. Amb tot el que prometia Mitterrand fins ara! A mi em semblava, per culpa d'una innocència que no m'acaba de deixar, que el paper d'Europa en el gran castell de focs que ens amenaça no consisteix en aportar-hi piules o traques de soroll, sinó en provar d'evitar que algú encengui la metxa, o que la vulgui allargar mig mil·límetre més (cosa de no res), o, simplement, que togui el botó. Al capdavall, es va veient amb força claredat que només ens volen com a estadi. Quan se'ls acabin els altres continents per a les guerres petites i mitjanes, es barallaran a control remot posant-hi la nostra carn, amb el ben entès que els pianos vells quedaran intactes. No crec que els impressionin gens les tronades —amb totes les accepcions de la paraula— que a nosaltres ens facin la il·lusió d'objectes de lluïment local per a emba-docar les coneixences. ● PERE CALDERS